

Kauno technologijos universiteto žygeivių klubas „Ažuolas“

**Ketvirtosios kategorijos kalnų žygio Tian Šanyje, Ak Širako kalnagūbryje
2005 m. rugpjūčio 1-24 d.**

ATASKAITA

Grupės vadovas: Paulius Jakutavičius
Adresas: I.Kanto al. 27-24, Vilnius
El.paštas: paujak@gmail.com
Maršrutinės knygelės Nr.: B-05-32

created using
BCL easyPDF
Printer Driver

Grupės sudėtis

Eil. nr.	Vardas, pavardė	Pareigos	Patirtis	Gimimo metai	Gyv.vieta
1	Paulius Jakutavičius	vadovas	Fanai 3 s.k. (D) Tian Šanis 3 s.k. (V) Kaukazas 3 s.k. (V)	1978	Vilnius
2	Laurynas Vaitkevičius	vad.pavadootojas, medikas	Fanai 3 s.k. (V) Kaukazas 5 s.k. (D)	1979	Vilnius
3	Agnė Matonytė	maistininkė	Pamyras 5 s.k. (D) Tian Šanis 3 s.k. (D)	1982	Kaunas
4	Justė Pačkauskaitė	finansininkė	Kaukazas 5 s.k. (D) Kaukazas 5 s.k. (D)	1981	Vilnius
5	Vaidotas Pečkys	inventorininkas	Pamyras 5 s.k. (D) Tian Šanis 3 s.k. (D)	1981	Kaunas
6	Gediminas Šidlauskas	remontininkas	Kaukazas 3 s.k. (D)	1981	Kaunas
7	Linas Kukulskis		Pamyras 4 s.k. (D) Fanai 3 s.k. (D)	1980	Kaunas
8	Dovilė Garlaitė		Alpės 3 s.k. (D)	1982	Vilnius

Trumpas rajono aprašymas

Ak Širako kalnagūbris yra Centriniam Tian Šanyje, kartais įvardijamas kaip vidinis, į pietryčius nuo centrinės Terskej Alatau kalnagūbrio dalies. Nuo šio kalnagūbrio Ak Širaką skiria „syrty“ – 3700-3900 metrų aukštyje esanti lyguma. 60 kilometrų ilgio ir 28 km pločio kalnų masyvas pasižymi itin dideliu apledėjimu. Apie 46 proc. jo ploto padengti sniegu bei ledu, čia yra apie 150 ledynų, kurių didžiausias – Petrovo besitęsiantis 11 kilometrų ir užimantis 69 kv.km. Tiesa, pastaruoju metu Ak Širako ledynai gana smarkiai tirpsta ir keičiasi.

Aukščiausias Ak Širako taškas – 5125 m. aukščio viršūnė. Perėjų aukščiai – apie 4500-4700 metrų. Ak Širakas mažai lankomas alpinistų, kalnų turistai čia keliauja dažniau, tačiau kur kas rečiau nei gretimame Terskej Alatau. Ak Širake yra nemažai viršūnių, kurios pirmą kartą buvo įkoptos neseniai, taip pat dar yra ir neįkoptų viršūnių bei perėjų. Tarp jų -- aukščiausioji 5125. Tiesa, internete pavyko rasti vieną foto ataskaitą, tačiau be aprašymų, kurioje minima, jog viršūnė buvo įkopta. Bet dar pernai rusų žygeivių grupė, vadovaujama Aleksandro Zotovo, planavo pirmąjį įkopimą į šią viršūnę.

Klimatinės sąlygos Ak Širake – sudėtingos. Vidutinė metinė temperatūra net „syrty“ lygumose – -7-8 laipsniai. Teigiama, kad tėra tik 3 mėnesiai per metus, kai vidutinė paros temperatūra pakyla virš nulio, tačiau kasnakt būna šalnos. Šilčiausią mėnesį -- liepą vidutinė temperatūra šiose lygumose – +4,7 laipsniai, rugpjūtį – +3. Tuo tarpu Ak Širako masyve temperatūra naktimis krenta gerokai žemiau nulio. Dienomis – dėl gausaus apšaldėjimo – oras teišyla iki kelių laipsnių. Kas 100 metrų pakilimo temperatūra krinta 0,7 laipsnio. Oro sąlygos – labai nepastovios.

Vaizdas į Ak Širaką iš „syrty“

Vizos ir draudimas

Turistines Kirgizijos vizas darėmės bendrai per A.Jucevičių. Mums buvo išduota grupinė viza – du antspauduoti sąrašai su grupės narių asmens duomenimis. O grupės vadovo pase įklijuota viza. Toks variantas pigesnis – vienam asmeniui ji kainavo 47 dolerius (133 litus, skaičiuojant pagal LTL/USD kursą 2,847). Patartina pasidaryti daugiau kopijų šio sąrašo ir išdalinti kiekvienam grupės nariui. Dvikartinio tranzito Rusijos vizas darėme per turizmo agentūrą „Astrida“. Darant vizas per 8 dienas, jos kainuoja 140 litų. Beje, tuo metu jau būtina turėti Kirgizijos vizas bei visos kelionės bilietus.

Medicinių išlaidų draudimu draudėmės per draudimo brokerį „Drauelita“ bendrovėje „Baltijos garantas“, kadangi ši buvo vienintelė, kuri garantavo sraigtasparnio apmokėjimą. Draudėmės išskaidydami visą kelionės laikotarpį į kelionės (8 dienos) ir žygio kalnuose (alpinizmas – 23 dienos). Kaina – 218 litų.

Transportas

Iš Vilniaus bei Kauno iki Maskvos bei atgal važiavome „Ecolines“ autobusu. Bilietus pirkome internetu – galima gauti nemažą nuolaidą. Vilnius-Maskva-Vilnius kainavo 145 litus. Iš Kauno – pigiau. Bilietus skrydžiui Maskva-Biškekas-Maskva pirkome „Aeroflot“ atstovybėje Vilniuje. Bilietas vienam žmogui į abi puses kainavo 1360 litų (su oro uosto mokesčiais – Biškeke taip pat nereikėjo mokėti 10 dol. rinkliavos).

Tiesa, juos pirkome paskutinę gegužės savaitę. Būtume pirkę 2 savaitėmis anksčiau, bilietai būtų pigesni 200 litų. Didesnėms grupėms „Aeroflot“ nuolaidų nesiuo, tik galima rezervuoti bilietus ilgam laikui. Perkant individualiai (kaip mes – 8 bilietus), rezervuotus bilietus reikia išpirkti per dieną.

Transportas Kirgizijoje

Kirgizijoje didžiąją dalį nuvažiavome „Alp-Tur-Issyk-kul“ firmoje užsakytu transportu. Bendravome su Igoriu Chaninu. (khanin@infotel.kg, khanin2003@mail.ru, http://www.mountain.ru/advertising/Issik_Kul). I.Chanino vairuotojas mus pasitiko ryte oro uoste. Mikroautobusu iki Karakolo nuvažiavome maždaug per 7 valandas, kelyje dar buvome valandai sustoję papietauti. Mikroautobusas Biškekas-Karakolas visai grupei kainavo 150 dolerių (su mumis dar važiavo 2 žmonės iš VU ŽK grupės, tačiau kaina nesikeitė). Tokį variantą rinkomės, nes norėjome atvykimo į Kirgiziją dieną iškart pakilti iki FGS, nuo kur jau galėtume kitą dieną išeiti.

Iki FGS, kuri yra Kyzyl Su upės slėnyje, URAL mašina („vachta“) kainavo 70 dolerių. Dar 70 dolerių kainavo užmetimo – maisto nugabenimas iki Kumtoro aukso kasyklos. Žygio pabaigoje nuo Kumtoro aukso kasyklos iki Karakolo užsakyta „vachta“ nuvežė už 130 dolerių. Iš Karakolo į Biškėką vykome maršrutiniu autobusu, kurio bilietas kiekvienam kainavo po 190 somų (4,75 USD tuometiniu kursu). Mikroautobusą iki oro uosto susiradome Biškeko autobusų stotyje už 15 dolerių (po derybų).

Leidimai, registracija

I.Chaninas mums sutvarkė ir registraciją bei leidimus į pasienio zoną ir draustinį. Tai buvo patogu, nes atvykus į Karakolą nebereikėjo niekur bėgti forminti dokumentų. Tiesa, reikėtų išsiaiškinti, ar reikalingi tie leidimai, nes per visą žygį jų niekas ir neprašė. Leidimas į draustinį visai grupei kainavo 50 dolerių. Leidimai į pasienio zoną, jeigu duomenys pateikiami prieš 30 dienų, kainuoja 10 dol./žmogui, per 20 d. – 15 dol./žm., per 10 d. – 20 dol./žm., per 3-5 d. – 25 dol./žm. Registracija – 5 dol./žmogui.

Finansai

Viso žygio galutinės išlaidos yra apie 2500-2600 Litų be įvairių išlaidų individualiai įrangai. Suma yra apytikslė, kadangi kai kurios išlaidos, kurias mokėjo žygio dalyviai individualiai, yra įskaičiuotos į šią ataskaitą. Šios išlaidos nėra labai tikslios.

SVARBU! Pakankamai žymios nenumatytos išlaidos viršsvoriui. Bagažą forminome kaip grupė, nes buvo bendrų ryšulių. Skrendant iš Maskvos vienas kilogramas viršsvorio (virš 20 kg) kainavo 4 eurus (grupei susidarė 4000 rublių – apie 400 litų). Rankinio bagažo nesvėrė. Tuo tarpu skrendant iš Biškeko paprašė pasverti ir rankinį bagažą, kuri prisumavo prie bendro ir aiškino, kad 20 kg norma yra kartu su rankiniu. Po ilgesnių derybų su vietiniu „Aeroflot“ atstovu, buvo išsiderėta, kad rankinio bagažo svorį atims iš bendros sumos. Jis pats ir pamokė neduoti sverti rankinio bagažo.

Bendrai paėmus, pragyvenimas vietoje, maistas, benzinai, kurie pirkti vietoje, kainuoja santykinai nedaug, lyginant su Lietuvos kainomis. Normaliai pavalgyti galima už 40-60 somų (1-1,5 USD; kursas **1 doleris:40 somų**), benzino kaina sudaro apie 20 somų. Vietinis susisiekimas patogumu nepasižymi, bet irgi yra pigus. Už transportą Karakolas – Issyk Kul (ežero įlanka, autobusas į sodus „datčia“) reikia mokėti apie 8 somus. Arbūzai, vaisiai, daržovės sezono metu taip pat nebrangūs. Iš maisto produktų kainos aukščiausios (santykinai, lyginant su kainomis Lietuvoje) džiovintiems vaisiams (iki 160 somų /Kg) ir riešutams (10 somų maža stiklinaitė).

Pastabos apie maistą

Maistas žygiui skaičiuotas 23 pilnoms dienoms (pusryčiai, pietūs, vakarienė) ir papildomai dviems virimams (pusryčiai ir vakarienė), 8-ių žmonių grupei. Visas maistas padalintas į tris dalis atsižvelgiant į žygio maršrutą: I etapas - 4 pilnos dienos, II etapas - 8 dienos ir III etapas - 12 dienų be vienu pietų. Pirmame etape maisto normos buvo mažiausios – aklimatizacijos periodo metu žygio dalyvių apetitas mažesnis. Antrame ir trečiame etape maisto normos šiek tiek didesnės.

Pasitvirtino nevienodų maisto normų sistema. Kadangi apetitas žygio pradžioje dėl aklimatizacijos mažesnis, tai ir maisto kaip paskaičiuota, valgėm mažiau. Budėjome po du žmones.

Taupydami svorį, kai kuriuos maisto produktus pirkome Lietuvoje, o didžiąją dalį – Karakole, Kirgizijoje. Karakolo pagrindiniame turguje ir esant reikalui skubiai (viskas vienoje vietoje) galima nusipirkti pagrindinių produktų.

Įrangos sąrašas

Grupės

Palapinės	2 vnt. (BASK NORTH PEAK PRO)
Miegmaišiai	6 vnt. (4 jungiami, 2 atskiri)
Puodai	2 vnt. (3,5 ir 4,5 litrų)
Viryklės	2 vnt. (Primus „Omnifuel“, „Shmel“)
Sniego kastuvai	2 vnt.
Virvė palikimui	1 vnt. (12 m ilgio)
Pagrindinės virvės	3 vnt (1 statinė, 2 dinaminės, 50 m ilgio, 11 mm diametro)
Uolų kabliai	9 vnt.
Ledsriegiai	16 vnt.
Karabinai	20 vnt.
Vaistinėlė	1 kompl.
GPS	1 vnt.
Kompasas	2 vnt.
Foto	1 kompl. (neįskaičiuotos 2 „muilinės“, kurios labai pravertė žygio pradžioje sugedus veidrodinei technikai)
Remontas	1 kompl.

Bendros įrangos svorio pasiskirstymas:

vaikinams teko po 7,3 kg merginoms po 3 kg

Asmeninė įranga

Apraišos	1 kompl. (apatinės, viršutinės, blokuojanti virvė)
Čiuptukas	1 vnt.
Karabinai	3 vnt.
Šalmas	1 vnt.
Bachilai	1 kompl.
Ledkirtis arba ledo įrankis	1 vnt.
Katės	1 kompl.
Degtukai, žiebtuvėlis	2 dėž.
Ėjimo lazdos	1 kompl.
Lapelis	1 vnt.
Darbinės pirštinės	1 pora
Žumaras	1 vnt.* (*grupei teko 7 žumarai)
Sniegžengiai	1 kompl.
Žibintuvėlis	1 vnt.
Pūkinė striukė	1 vnt.
Kremas nuo saulės	1 tūb./2 žm.
Peilis	1 vnt.
Akiniai nuo saulės	1 kompl. (dveji buvo paimti papildomai visai grupei)
Kuprinė	1 vnt.

Pastabos. Grupėje turėjome 2 ledo įrankius (kurie traktuojami kaip asmeniniai ledkirčiai), naudojamus pirmojo žmogaus, kopiant į šlaitą.

Labai pravertė 4 savo iniciatyva pasiimtos tvirtos kilpos (įvairaus ilgio). Jas gerai panaudojome savisaugų bei persisegimo stotelėms šlaituose organizuoti. Tokiu būdu nereikia kiekvienam žmogui atskiro ledsriegio, patogiau judėti šioje stotelėje. Kiekvienoje stotelėje pakakdavo 2 ledsriegių savisaugoms. 16 bendrų ledsriegių nepasirodė per daug. Galima būtų taupyti, tačiau turint omenyje jų naudingumo ir svorio santykį, galima jų pasiimti ir daugiau.

Specialių išsukamų ledsriegių neturėjome – juos kaskart darėme iš darbinių, naudodami 6 mm virvelę. Patarimas: pasiimti binto atraizų, kuriomis galima pritvirtinti išsukimo virvę prie ledsriegio, kad šis neišsisuktų nuo virvės svorio. TimpTELėjus išsukimo virvę, bintas lengvai plyšta. Išsukimui naudojome vieną iš 3 pagrindinių virvių. Toks svorio taupymas (nesinešant plonos, tik išsukimui galimos panaudoti virvelės) labai pasiteisina.

Uolų kablių prirėikė keliose vietose nusileidinėjant uoliniais kuluarais.

Bendras išvada – specialiosios grupės įrangos kiekis prieš žygį buvo pasirinktas optimalus.

Kalbant apie asmeninį inventorių, labai pasiteisino ilgos (4,5-5 metrų ilgio) blokuojančios virvės. Pasidarius ilgus savisaugos „ūsus“, buvo patogiau judėti ant šlaitų prisisėgus prie savisaugos kilpų

Sniegžengiai

Keliose vietose itin pravertė pačių pasidaryti sniegžengiai. Pradžioje žygio ant ledynų buvo nemažas sluoksnis sniego, todėl sniegžengiai šiose vietose padėjo greičiau judėti ir taupyti jėgas.

Jų rėmas buvo padarytas iš išlenkto aliuminio vamzdelio. Forma panaši į lašą, priekis užlenktas apie 30° į viršų. Apačioje vamzdelis suspaustas ir sukabintas kniede. Šis mazgas laikė patikimai. Viskas aptraukta burės medžiaga, kuri buvo susegta kniedėmis. Medžiagos viduryje išpjovėme skylės batams. Jų plotis toks kad laisvai tilptų batas su katėmis. Viduryje skylės su tasmomis už šoninių rėmų tvirtinome aliumininę plokštelę (1 mm storio, viena sugebėjo sulūžti). Plokštelės buvo iškirptos pagal kiekvienas kates individualiai taip, kad laisvai atsigultų tarp katės dantų. Plokštelė turėjo tris ausis. Dvi šonuose ir viena priekyje. Jose prisegėme po žiedą, per kuriuos tasmomis tvirtinome batą. Į šonus slankioti neleidžia katės dantys, kurie remiasi į plokštelę. O viršutine kryptimi sniegžengį laiko tasmos. Dar yra būtina papildoma tasma po kulnu, nes be jos kulnas lengvai susminga į sniegą.

Pagrindinė problema buvo tai, kad katės plėšydavo medžiagą ties kulnu. Kada koja pakeliama, kulnas pasislenka į šoną. Stojantis galiniai katės dantys pataiko ant medžiagos arba po kulnu einančios tasmos. Priekines plokštelę laikančias tasma įtempėm kiek galėjom, tačiau kulnas vis tiek judėdavo į šonus. Šitam žygyje būtų užtekę sniegžengių, kurie tvirtinasi be kačių. Tai yra ištisinė medžiaga, o iš apačios aliuminio plokštelė su užlenktais kampais.

Apie benzino sąnaudas

Sunaudota 16,8 litro kirgiziško benzino. Naudoti du aliuminiai puodai – 3,5 l ir 4,5 l. talpos. Didesniajame virdavome tik košę, mažajame tik arbatą. Suskaičiavome, kiek kiekvienam puodui teko sniego tirpinimo ir kiek – virimo kartų. 3,5 l puodas: 18 kartų tirpinta, 45 kartus virta. 4,5 l puodas: 25 kartus tirpinta, 51 kartą virta.

Benziną labai rekomenduojame pirkti iš degalinės. Mes didžiąją jo dalį pirkome iš rusų, kurie buvo iš kažkur užsipirkę ir buvo atlikę. Tačiau jis buvo labai nešvarus, dėl ko ilgėjo maisto gamavimo laikas, kimšosi primusai. Benzino iš pradžių buvome įsigiję gerokai per daug.

Nueitas maršrutas

Data	Vietovė	Atstumas pėsčiomis, km
2005 07 31	Biškekas – Karakolas – Džilsu	1
2005 08 01	FGS – Ašutor perėjos papėdė	16
2005 08 02	per. Ašutor (1B, 4168 m)	10
2005 08 03	pietinio Ašutor led. papėdė – Saryčat aukštupys	6
2005 08 04	užmetimo pasiėmimas: Saryčat aukštupys – MTS – Saryčat aukštupys	20
2005 08 05	Saryčat aukštupys – Sarytor ledynas	11
2005 08 06	Rytinė Sarytor perėja (2A*, 4595 m)	7
2005 08 07	Šiaurinė Džamansu perėja (1B, 4588 m) – Solnečnyj ledynas	8,5
2005 08 08	Solnečnyj ledynas – prisitraukimas prie V.Zolotariova perėjos	3,5
2005 08 09	poilsio diena	
2005 08 10	radialinis kopimas į Oroj/5150 viršūnę	2,7
2005 08 11	poilsio diena	

2005 08 12	V.Zolotariova perėja (2B, 4670 m) – Oroj ledynas	4
2005 08 13	perėja 100 let gorodu Frunze (2B, 4694 m) – Bezymiany ledyno papėdė	7
2005 08 14	Bezymiany ledyno papėdė – Sarytor ledyno papėdė	11,5
2005 08 15	Sarytor ledyno papėdė – Centrinė Sarytor perėja (klaidinga) (2A, 4641 m)	6
2005 08 16	nusileidimas į Petrovo ledyną	1
2005 08 17	Petrovo ledynas	3,6
2005 08 18	Petrovo ledynas – prisitraukimas prie Letaveta perėjos	6,3
2005 08 19	Petrovo ledynas – perėja Letaveta (1B, 4520 m) – Šiaurinis Karasaj ledynas	4,4
2005 08 20	Šiaurinis Karasaj ledynas	6,6
2005 08 21	radialinis įkopimas į Meteorologov viršūnę (1B*-2A)	3
2005 08 22	persivertimas į Šiaurinį Bordu ledyną per nepažymėtą perėją (1B*, 4550 m) – Kumtor ir Šiaurinės Bordu upių santaka	12
2005 08 23	poilsio diena	
2005 08 24	Kumtor ir Šiaurinės Bordu upių santaka – el.pastotė (automobiliu)	5,2

Viso: 156,3 km

Žygio aprašymas

Liepos 31 diena (Biškekas – Karakolas – Džilsu versmės)

Biškeke nusileidome laiku – 4:10. Tik ilgai užtrukome prie pasų kontrolės. Važiavome su grupine viza, kuri buvo įdėta vado pase, o sąrašas su antspaudais - atskiruose lapuose. Vieną jų pasieniečiai pasiliko.

Iš oro uosto išėjome apie 6 ryto. Susikrovėme daiktus į I.Chanino atsiųstą mikroautobusą. Karakole buvome jau 13 valandą, pakeliui dar apie valandą pietavę.

Dalis žmonių išėjo į Karakolo turgų supirkti maisto (apie 72 kg). Beveik visą jį galima įsigyti didžiajame Karakolo turguje (į jį veža 101 mikroautobusas, kuris kursuoja nuo I.Chanino bazės). Maisto supirkimas užtruko apie 3,5 valandos. Dar apie valandą skirstėmės maisto produktus, krovėmės daiktus. Iš Karakolo dideliu Ural'u (vachta) pajudėjome apie 19:30.

Prie Džilsu šiltųjų versmių buvome apie 21:30. Mašina iki paties FGS'o nevažiuoja. Perėję tiltu į kairįjį upės krantą (orografiškai) ir paėjęję dar apie 40 min. (perbridę vieną upelį), stojome nakvynei. FGS šiandien nepasiekėme.

Rugpjūčio 1 diena (FGS – Ašutor perėjos papėdė)

Visi kėlėmės 7 ryto. Oras geras – danguje nė vieno debesėlio. Išėjome 9:45. Ties nakvynės vieta perėjome į dešinįjį (orografiškai) upės krantą, kuriuo eina kelias iki FGS. Kirtome keletą upeliukų. Netoli FGS upė daro vingį. Keliukas atsimuša į brastą, kuri greičiausiai skirta didelėms mašinoms pervažiuoti. Ten per upę nesikėlėme – ėjimo kryptimi dešinėje keliuko yra sugriuvęs tiltas, kurio likusiais rasta galima pereiti į kitą pusę (kairįjį upės krantą – orografiškai). Toliau ėjome šiuo krantu.

13:15 pradėjo debesuotis. Pietauti sustojome 14 val. Vėl pajudėjome 15:15. Iškart pradėjo lyti. Po kurio laiko lietus trumpam aprimo, tačiau paskui vėl pradėjo nesmarkiai lašnoti.

Po pietų – iškart maždaug 300 metrų aukščio staigus pakilimas kairiuoju Ašutor upės krantu. Čia kalnų grandinė dalija upės slėnį į du. Ėjimo kryptimi Ašutor upės slėnis yra dešinysis. Kairiuoju pasiekama Kolpakovskio perėja.

Stačiu šlaitu veda gana ryškus takelis.

Nakvynei sustojome 19:50 aikštelėse prie upės, ant smulkaus upės sunešto žvirgždo, ten, kur upė Ašutor išplatėja. Tai yra maždaug likus keliems kilometrams iki ledyno liežuvio pradžios, po paskutinio didesnio slėnio pakilimo. Miegoti nuėjome 22:10.

Rugpjūčio 2 diena (per. Ašutor (1B, 4168 m))

Budintieji kėlėsi 6. Ryte dangus nebuvo giedras, bet lietus nelijo. Apsiniaukę. Pučia stiprus vėjas nuo perėjos pusės.

Išėjome 8:45. Takelis perėjos link veda kairiuoju šalia ledyno (orografiškai) esančiu morenos kauburiu. Kur ne kur jis pažymėtas turais. Takelis eina morenos liežuvio viršumi ir išveda ant antrojo ledyno laiptelio kairėje (orografiškai) ledyno pusėje.

Ant ledyno taip pat galima užlipti ir einant morenos kauburio papėde, apačia.

Užlipę ant ledyno, perėjome į dešinę jo pakraštį. Ten susirišome į ryšius, nes toliau matėsi plyšiai. Kylant kairiaja ledyno puse kelią būtų pastoję smarkiai sueizžęję ledynas, vietomis uždengtas sniegu.

Maždaug 12:45 pradėjo snigti. Kiek pakilę dešiniu pakraščiu ir išėję į paskutinį, lėkštą pakilimą, perėjome į kairę pusę. Prasadėjo plyšiai, o vėliau – uždengtas ledynas – maždaug ties viduriu, iki perėjos viršaus likus apie 150 m.

Kilimas yra lėkštas, sniego storis ėmė siekti metrą ir daugiau. Užsidėjome sniegžengius, nes eiti be jų tapo itin sunku. Tačiau pirmą išbandymą ne visų sniegžengiai atlaikė. Iki perėjos viršaus su jais pakilo tik pirmasis ryšys (3 žmonės). Kiti pakeliui juos nusiėmė.

Ant perėjos viršaus buvome 17 val. Čia sniego storis – mažesnis, matosi plyšiai. Perėjos balnas – didelis ledo laukas, turo nėra. Tik užlipus ant perėjos, debesys kiek prasisklaidė, nustojo snigti.

Pakrikštijome vieną naujokę. Apie 18:30 pradėjome leistis. Nusileidimas – atviru ledynu. Didelių plyšių nėra. Iki ledyno apačios (likus keliems šimtams metrų iki ežero) perėjome ant morenos esančios kairėje (orografiškai) ledyno pusėje. Nusileidome per ~50 minučių.

Dar kiek paėję ežero pakrante, apie 20 valandą sustojome nakvynei. Iš tiesų, verta paėjėti toliau – ten vėliau aptikome geresnes vietas stovyklai.

Rugpjūčio 3 diena (pietinio Ašutor led. papėdė – Saryčat aukštupys)

Budintieji kėlėsi 7 val. Valgėme 8 val. Šiandien visų sveikata šiek tiek šlubuoja po vakarykščio sunkaus klampojimo per sniegą. Dangus giedras, saulėta, nors naktį lijo.

Iki pietų – poilsis, džiovinamės daiktus.

Po pietų išėjome 16 val. Ties ta vieta, kur iš ežero ištekanti upė išsilieja į plačią delta, ją perėjome. Geriau pereidinėti ją ryte, nes tokiu metu kai kurie jos upeliukai buvo sraunūs ir gilūs. 19 val. sustojome „syrty“, netoli Saryčat upės aukštupio. Oras geras, giedra.

Rugpjūčio 4 diena (užmetimo pasiėmimas: Saryčat aukštupys – MTS – Saryčat aukštupys)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Likę – 6-ą. 7:30 išėjome pasiimti užmetimo. Su I.Chaninu buvome sutarę, kad užmetimą jo vairuotojas mėgins palikti Kumtoro kombinato užkardos poste, o jeigu nepavyks – meteorologijos stotyje (MTS), kuri yra greta.

Nuo Sary-čat aukštupio pajudėjome maždaug pietvakarių kryptimi, stengdamiesi aplenkti visas pelkes ir upelius, kurių dauguma buvo išdžiūvę.

Maždaug po 1,5 valandos išėjome į Kumtor nutiestą platų, gerą kelią, kuris, kaip spėjame, eina kasyklos teritorijos riba. Juo 10:50 priėjome MTS ir užkardą. Likus keliems šimtams metrų iki užkardos posto mus pasitiko džipas, kuriame buvę apsaugininkai mandagiai nurodė, kad mūsų užmetimas yra MTS.

Pati MTS yra senokai apleista. Susikrovę daiktus ir pailsėję, nuo stoties atgal į stovyklą išėjome 12 val. Oras tuo metu pradėjo bjurti. Apie 13:30 sustojome papietauti, tada pradėjo snigti, lyti. Į stovyklą sugrįžome 17 valandą. Nuo Kumtor riba einančio kelio apsauginiai nevijo – juo ir nuėjome didžiąją dalį.

Rugpjūčio 5 diena (Saryčat aukštupys – Sarytor ledynas)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Į kelią išsiruošėme 9-ą. Kuprinės labai sunkios – nešamės 19 dienų maistą, tad kiekviena sveria ne mažiau 35 kg. Eidami stengiamės palaikyti vienodą aukštį – nei kilti, nei leistis, nes paskaitėme aprašymuose, kad užlipimas ant ledyno yra beveik tame pačiame aukštyje, kaip ir mūsų stovykla prie Saryčat upės.

Oras – sninga, kartai pro debesis prasišviečia saulė.

Be keliolikos minučių 13 val., patekę į Sarytor upės slėnį, sustojome pietauti. Per pietus pakeitėme planus ir nutarėme užmetimą trečiam ratui nunešti iki ledyno. Dalis grupės svorį nešė per du kartus, atskiromis dalimis – užmetimą bei likusius daiktus.

Stovyklavietę nakvynei įsirengėme kairėje (orografiškai) Sarytor ledyno pusėje, ant morenos šlaite esančių aikštelių. Ten pat sudėjome ir užmetimą. Apkrovėme jį akmenimis. Visi žmonės stovyklavietėje susirinko apie 18:30.

Sarytor ledynas gražiai nusileidžia prie pat žemės – nėra jokio statesnio laipto.

Rugpjūčio 6 diena (Rytinė Sarytor perėja (2A*, 4595 m))

Kėlėmės 4 ryto. Iš stovyklos išėjome 6:15. Iš pradžių kilome Sarytor ledyno viduriu. Kiek pakilus ledyne atsiranda daug didelių duobių, griovių, į kuriuos tenka nusileisti arba apeiti dideliu lanku. Ledynas atviras. Ant antrosios pakopos užlipome dešinėje (orografiškai) ledyno pusėje esančiu statesniu ledo pakilimu.

Nuo čia aiškiai matosi Rytinės Sarytor perėjos balnas. Jis – kairėje pusėje žvelgiantėjimo kryptimi.

Dar šiek tiek pakilus ledyne daugėja plyšių, dalis jų – užsnigti. Nors ši ruožą perėjome nesusirišę, tačiau vertėtų eiti ryšiais. Maždaug ties Piligrim perėjos papėde (ji ryškiai matoma – tai nuo dešiniojo (or.) šlaito kabantis ledynas) sniego sluoksnis tapo itin storas, teko užsidėti sniegžengius.

Iki perėjos papėdės pakilome cirko viduriu. Prie papėdės buvome apie 13:30. Čia sustojome pietauti, o du žmonės išėjo kabinti virvių.

Perėjos šlaitas -- status, tačiau jo papėdėje buvo nemažai sniego. Šlaitą apačioje perkerta platokas plyšys. Sniego sluoksnis tampa plonesnis šlaitu pakilus maždaug 15 metrų.

Nuo apatinio plyšio ant ledsriegio pakabinome 50 metrų ilgio turėklą tiesiai į viršų, kairėje (ėjimo kryptimi) šlaito pusėje, po uolomis. Ties puse šlaito yra dar vienas platesnis plyšys. Iki uolų prisireikė dar maždaug 20-25 metrų virvės. Likę 25-30 metrų – turėklas į dešinę (ėjimo kryptimi) išilgai uolų, perėjos balno link. Dviejų 50 metrų virvių pakako iki pat balno viršaus.

Perėjos turas – kiek aukščiau – ant kairėje (ėjimo kryptimi) esančių uolų.

Visa grupė ant perėjos užlipo šiek tiek po 18 val. Perėjos balnas platus, galima sutalpinti dvi palapines, tačiau iš dešinės (ėjimo kryptimi) – karnizas. Pats balnas perrėžtas plyšiu.

Nusileidimas nuo perėjos – paprastas, nestatus, tačiau gerokai plyšiuotas ir smarkiai apsnigtas šlaitas. Leidomės ryšiais ir su sniegžengiais.

Papėdėje buvome apie 20:00. Nuo jos pasukome į dešinę (ėjimo kryptimi) ir paėjome kelis šimtus metrų išilgai kalnagūbrio į lėkštesnę vietą, kurioje buvo mažiau sniego. Čia įsirengėme stovyklavietę.

Kairėje – Rytinė Sarytor perėja, dešiniau – perėja, kuri kai kuriose ataskaitose klaidingai nurodoma kaip Centrinė Sarytor perėja.

Rugpjūčio 7 diena (Šiaurinė Džamansu perėja (1B, 4588 m) – Solnečnyj ledynas)

Budintieji kėlėsi 6-ą, o išsiruošėme tik 10-ą. Saulėta. Šiaurinė Džamansu perėja, jeigu žvelgiant nuo Rytinės Sarytor perėjos, yra kairėje pusėje, Petrovo ledyno pabaigoje. Ėjome ryšiais. Pirmą valandą ėjimo sniegas dar laikė. Likus puskilometriui, kojos pradėjo klimpti giliau.

Ant perėjos paskutinis ryšys užlipo apie 12 val.

Perėjos turas yra ant dešinėje (ėjimo kryptimi) balno pusėje esančių uolų.

Nuo perėjos pajudėjome 13 val. Jos viršuje yra didelis, išilginis plyšys. Jį perėjome maždaug ties žemiausia perėjos balno vieta. Nors jis platus, tačiau daug kur buvo smarkiai prisnigtas.

Tolesnis nusileidimas iki Džamansu ledyno – be kliūčių, tačiau storas sniego sluoksnis privertė užsidėti sniegžengius. Ėjome ryšiais.

Ant ledyno nusileidome apie 13:45. Tačiau kelią į kitą jo pusę (Osypnoj perėjos link) pastojų užsnigti plyšiai. Ledyną skersai perėjome tik 15:30. Čia, prie morenos sustojome pietauti. Toliau ėjome morena, tačiau vienoje vietoje – ant stataus ledo šlaito, padengto akmenimis, teko pakabinti 50 turėklą ant ledsriegio. Paskutinis padarė išsisukantį ledsriegį.

Tikriausiai labiau apsimoka leisti ledyno pakraščiu – ten nusileidimas lėkštesnis, ledynas atviras, tiesa, matosi keli didesni lūžiai.

Toliau leidomės be kačių ir ryšių. Nusileidę Džamansu ledyno kairiąja puse iki kairiosios kalnų grandinės pabaigos, pasukome į kairę ir stačiu morenos šlaitu užkilome iki Solnečnyj ledyno liežuvio. Ten, prie ežerėlio patogiose aikštelėse, 20 val. sustojome nakvynei. Kaip pasirodė, tai buvo ne tas ežeras, prie kurio taikėme ir kuris keliose ataskaitose buvo aprašytas kaip išpūdingas ežeras, kurio pakrantėse auga žolė. Pastarasis vandens telkinys yra kiek aukščiau.

Visą dieną oras buvo neblogas, kritulių nebuvo.

Rugpjūčio 8 diena (Solnečnyj ledynas – prisitraukimas prie V.Zolotariova perėjos)

Kėlėmės 5 ryto. Oras geras. Išėjome apie 7:30. Maždaug 11 val. buvome perėjos papėdėje. Kilome maždaug ledyno viduriu. Ledynas iki jos – atviras, lėkštas, plyšių nepasitaikė. Iki čia galima užkilti ir be kačių – sunkiau būtų tik užkopti nuo morenos ant pirmojo gūbrio.

Sniego sluoksnis pastorėjo tik pačioje V.Zolotariova perėjos papėdėje. Taip pat atsirado plyšių. Tačiau į ryšius susirišome tik pradėję kilti perėjos šlaitu.

Viršutinėje šlaito dalyje, kai jis pradėjo lėkštėti, padaugėjo sniego. Užlipę ant perėjos šlaito pakopos, viršuje esančiame cirke 12:30 stojome pietauti. Čia išsirengėme ir stovyklą nakvynei, kadangi oras ėmė sparčiai bjurti, stiprėti vėjas.

Stovyklos vieta mus tenkino, kadangi iki perėjos tebuvo ~70 metrų, o pagal mūsų planus nuo jos turėjome kilti į Oroj/5150 viršūnę.

Tik papietavus pradėjo snigti, vėliau – pustyti. Matomumas smarkiai pablogėjo. 20 val. ėjome miegoti tikėdamiesi, kad iki paryčių oras pasitaisys.

Rugpjūčio 9 diena (poilsio diena)

3:30 – kaip buvome nutarę keltis – oras buvo netinkamas kopimui į viršūnę. Buvo daug sniego, viską dengė debesys. Tai silpniau, tai stipriau snigo. Nusprendėme laukti, tačiau oras pagerėjo tik apie 8 ryto. Šiek tiek prasisklaidė debesys. 10 val. pavalgius pusryčius vėl pradėjo smarkiai snigti.

Kopimą teko atidėti dar dienai.

Rugpjūčio 10 diena (radialinis kopimas į Oroj/5150 viršūnę)

3:30 pūtė stiprus šaltas vėjas, todėl kėlėmės kiek vėliau – apie 6 valandą. Pusryčiavome, ruošėmės, išėjome tik apie 9 ryto.

Į viršūnę nutarėme kilti praėjusiais metais A.Zotovo grupės eitu pirmojo įkopimo, 2B* sudėtingumo maršrutu (http://www.mountain.ru/article/article_display1.php?article_id=297). Pakilome iki V.Zolotariova perėjimo balno. Nuo jo – į dešinę (ėjimo kryptimi) kilome ketera.

Užlipę keletu keteros snieginių gūbrių, ties uolomis (jos yra pirmosios greta keteros po ilgesnio sniego ruožo), kurios buvo kairėje (ėjimo kryptimi – pati ketera toje vietoje suka kiek į dešinę ir smarkiai statėja) pakabinome 50 m turėklą nusileidimui žemyn į esantį viršutinį Oroj ledyno cirką ant kilpos.

Iki cirko apačios prirėkė dar vienos 50 m ilgio virvės. Ją pakabinome ant ledsriegio. Abi virvės eina stačiu ledo-sniego šlaitu. Šlaito apačia perrėžta plyšiu. Šioje vietoje šlaitas ima lėkštėti ir toliau galima eiti ryšiais.

Tokiu būdu perėjome iki priešingoje cirko pusėje esančios keteros. Iš čia pastebėjome, kad nuklydome nuo A.Zotovo grupės maršruto, t.y. ėmėme leistis į cirką per anksti ir praradome nemažai aukščio, o kartu ir laiko.

Ant keteros išlipome ties didele uola. Ten buvome 13:30. Nuo jo toliau kilome ketera. Kai kurie ryšiai ėjo su pakaitine sauga, kiti – paprastai. Sniegas buvo gilus. Per valandą užkilome ant pirmos ryškios keteros pakopos. Iš tiesų, einant A.Zotovo grupės maršrutu, nuo cirko (jį perėjus traversuojant viršūnės šlaitą kiek įmanoma aukščiau) reikėjo pakilti šioje vietoje.

Kadangi ketera buvome nuėję tik pusę kelio, o dar kelias valandas, pagal aprašymą, turėjome užtrukti vien pereidami uolų ruožą pakeliui į viršūnę, nutarėme grįžti į stovyklą.

Kiek nusileidę nuo keteros pakopos į dešinę (ėjimo kryptimi) ant ledsriegių pakabinome 50 m ilgio turėklą į cirką. Grįždami nutarėme eiti tuo maršrutu, kuriuo A.Zotovas kilo. Turėklas galbūt ir nėra būtinas, tačiau pravertė, nes apačioje – platus prisnigtas plyšys.

Nuo ten traversu ėjome kairiuoju (ėjimo kryptimi) cirko pakraščiu (viršūnės šlaitu) iki priešingoje pusėje matomų kabančio, sulūžinėjusio ledyno. Iš ten cirko gan gerai matosi vienas lygus šlaitas, kuriuo galima išlipti ant žemiausio keteros taško. Sniegas traversuojant buvo gilus, bet plyšių nepasitaikė.

Ties žemiausia keteros vieta, dešinėje (pagal eigą) ant keteros matosi uolos. Nusprendėme, kad einant A.Zotovo maršrutu tai ir buvo tos uolos, ties kuriomis reikėjo leistis į cirką. Toje vietoje pakabinome ~30 m ilgio turėklą į viršų iki keteros balno. Jis yra plotokas, padengtas ledu ir sniegu,

pakanka vietos palapinėms. Nuo jo į Solnečnyj ledyno pusę veda iš pradžių snieginis kuluaras, vėliau pereinantis į uolinį. Kabėjo nedidelis sniego karnizas.

Dešinėje balno – statoka uolų maždaug 10 metrų aukščio sienelė, iš vienos pusės (cirko pusės) padengta ledu ir sušalusiu sniegu. Ledo ruožo statumas – gerokai per 60-70 laipsnių. Dviem ledo įrankiais ir sukdami tarpinius taškus išlipome ant keteros. Toliau kelias ja veda per sugriuvusias uolas (maždaug 25 metrai), toliau prasideda siaura ketera su stačiais šlaitais.

Kadangi laiko daug neturėjome, taip pat buvome pavargę, nutarėme, kad saugiau būtų leistis nuo keteros balno. 18 val. pradėjome nuo jo leistis. Pirmą 50 m virvę pakabinome ant ledsriegio. Paskutiniai jos metrai jau ėjo per akmenis. Paskui – dar 3x50m turėklų, kurie eina subyrėjusiomis kuluaro uolomis – palaidais akmenimis. Pirmą pakabinome ant kilpos, kitas dvi – ant kablių. Tvirtinimo taškus išėmė paskutinis žmogus, kuris kuluaru leidosi su apatine sauga.

Iš esmės, čia galima apsieiti be virvių, tačiau pasirinkome tokį nusileidimo būdą, nes tai atrodė saugiau.

Mūsų nuomone, tai galima traktuoti kaip perėją, kuri galėtų būti kaip antrasis perėjimas iš Solnečnyj į Oroj ledyną viršutinį cirką arba paprastesnis kelias iš viršutinio Oroj ledyno cirko į Solnečnyj ledyną, kadangi V.Zolotariova perėjos šlaitas iš Oroj ledyno pusės yra labai status ir aukštas (apie 300 metrų). Be to, tai patogus kelias pakeliui į Oroj/5150 viršūnę. Perėjos sudėtingumas, mūsų nuomone, 2A*-2B. Iš abiejų pusių tiek pakilti, tiek nusileisti reikia kabinti bent po vieną virvę. Iki idealaus 2B maršruto šiai perėjai tikriausiai nepakanka šlaito aukščio, kuris įveikiamas kabinant virves. Perėjos aukštis – maždaug 4770 m. Turo nesukrovėme, kadangi skubėjome leistis.

Nusileidę nuo perėjos perėjome Solnečnyj ledyną ir šlaitu pakilome iki stovyklavietės. Čia jau prisireikė žibintuvėlių. Į stovyklavietę grįžome apie 21 val. Oro sąlygos nuo išėjimo buvo geros.

Traversas dešiniuoju (orografiškai) viršutiniu Oroj ledyno cirku link neįvardyto perėjimo į Solnečnyj ledyną

Nusileidimas nuo neįvardytos perėjos į Solnečnyj ledyną

Rugpjūčio 11 diena (poilsio diena)

Kadangi vakar vėlai grįžome, šiandien nutarėme neiti į perėją, nes išeiti anksti negalėjome, o vėliau, pagal aprašymus, esant daugiau sniego, V.Zolotariova perėjos nusileidimo šlaitas yra pavojingas lavinomis.

Todėl ilsėjomės. Oras visą dieną buvo labai permainingas. Nuo perėjos pusės pūtė stiprus ir šaltas vėjas.

Rugpjūčio 12 diena (V.Zolotariova perėja (2B, 4670 m) – Oroj ledynas)

Budintieji kėlėsi 5-ą. Pavalgę pusryčius dar mėginome laukti, kol kiek aprims šaltas ir stiprus vėjas. Tačiau jis visai nenurimo. Iš stovyklos pajudėjome apie 9 ryto. Per pusvalandį ryšiais pakilome iki Zolotariovo perėjos balno. Pakeliui teko įveikti kelis užsnigtus plyšius.

Kadangi pūtė šaltas vėjas, nusprendėme nieko nelaukdami iškart leistis. Pradėjome keliolika metrų į kairę nuo uolų, ant kurių yra sukrautas turas. Leisdamiesi laikėmės kaip galima arčiau uolų – apačioje matėsi platus plyšys, kuris po uolomis siaurėjo. Iki šio plyšio pakabinome 6x50 metrų turėklų. Nusileidimui sugaišome 2 valandas.

Keliose ataskaitose rekomenduojama pradėti leistis kaip įmanoma anksčiau, kadangi vėliau perėjos šlaitas tampa pavojingas lavinomis. Iš tiesų, šlaito apačioje matėme nuslinkusio sniego liežuvius, tačiau mums lavinų pavojus negrėsė. Be to, visą nusileidimą ledas buvo kietas.

Toliau ryšiais ėjome per storu sniego sluoksniu padengtą plyšiuotą ledyną. Paėjus kelis šimtus metrų dėl gilaus sniego toliau eiti pasidarė ypač sunku, todėl užsidėjome sniegžengius. Leisdamiėsi laikėmės dešinės ledyno pusės (dar daugiau į dešinę, Oroj ledynas pradeda kilti).

Ledynui lėkštėjant, sniego sluoksnis sumažėja tiek, kad matosi beveik visi plyšiai. Dauguma jų – peršokami, kiti – nesunkiai apeinami. Sniegžengius nusiimame ir atviru ledynu leidomės per vidurį.

Už smarkiai apledėjusio, kairėje esančio gūbrio pasukome į kairę ir prie ledyne tekančio upelio stojome pietauti.

Po pietų perėję kitą upelį, tekantį nuo gūbrio ir išsigrauzusi didelę vagą ledyne, kuri dalija Oroj išilgai į dvi dalis, pradėjome kilti 100 let gorodu Frunze perėjos link. Ledynas buvo atviras iki antrosios jo pakopos

Po to prasideda platūs plyšiai, kurių labirinte tenka sugaišti šiek tiek laiko. Suradę lygesnę vietą, 17 valandą stojome nakvynei. Iš esmės, galima bandyti ieškoti kelio darant didesnę lanką ir kylant Oroj ledyno atšaka arčiau nuobiryninio šlaito, perėjos Trenirovačnij.

Nusileidimas nuo V.Zolotariova perėjos

Rugpjūčio 13 diena (perėja 100 let gorodu Frunze (2B, 4694 m) – Bezymianyj ledyno papėdė)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Pajudėjome apie 7:30. Kilome Oroj Su ir 100 let gorodu Frunze link. Ledynas netrukus tapo uždaras, padengtas storu sniego sluoksniu. Teko užsidėti sniegžengius.

Kadangi informacijos apie 100 let gorodu Frunze perėją turėjome mažai, spėliojome, kur yra šios perėjos balnas. Mūsų nuomone, tiesiai prieš akis, balnas iš sulūžinėjusio kabančio ledyno – Oroj Su perėja.

Nusprendėme, kad 100 let gorodu Frunze yra šiek tiek dešiniau, greta uolų keterėlės. Pirmasis ryšys be kuprinių pradėjo kilti 10:30. Kiti laukė apačioje, tačiau pasirodė, kad pakilti į perėją galima paprasčiausiai einant ryšiais kairiaja (ėjimo kryptimi) šlaito puse. Virvę tereikia pakabinti prieš pat išeinant ant balno. Pačiame šlaito viršuje, kairiausioje pusėje (ėjimo kryptim) yra plyšys, virš kurio – kelių metrų aukščio statesnė ledo atodanga. Čia ir prireikė keliolikos metrų ilgio turėklo.

Visa grupė ant perėjos užlipo 13:15. Perėjos balnas – platus, padengtas ledu ir sniegu, iš abiejų pusių jį supa uolos. Po sniegu yra plyšių. Palapinėms vietos – daugiau negu pakankamai. Dešinėje (ėjimo kryptimi) balno pusėje, prie stačių uolų galima rasti tekančio vandens.

Turo neradome, tad sukrovėme savo. Jis – dešinėje (ėjimo kryptimi) balno pusėje, ant pirmųjų subyrėjusių uolų.

Leistis pradėjome 14 valandą. Ant ledsriegių pakabinome 6x50 metrų virvių tiesiai žemyn. Šlaitas platus, tačiau ilgokai buvo saulėkaitoje, todėl jo apačioje po viršutiniu ledo-sniego sluoksniu jau bėgo vanduo.

Šlaito apačioje – platus užsnigtas plyšys, kurį perėjome ledo tilteliu, esančiu kiek dešiniau (orografiškai) arba kairiau, jeigu žvelgiant į nusileidimo šlaitą. Virvėmis baigėme leistis apie 16 val.

Paskutinės turėklo virvės kaip tik užteko pereiti plyšį.

Toliau Bezymiany ledynu leidomės susirišę ryšiais ir laikėmės kiek galima dešinės ledyno pusės, praktiškai eidami ledyno ir šlaito riba. Taip nusprendėme todėl, kad Bezymiany ledynas – labai plyšiuotas, be to, turėjome informacijos, kad patogias kelias nuo jo – dešiniąją puse, morenos ir ledyno kišene, kadangi viduryje jo – ledokritis.

Kelyje plyšių pasitaikė, bet jie dešiname pakraštyje nesunkiai pereinami. Dalis plyšių – užsnigti, tačiau pavojingi. Kai ledynas pradėjo lėkštėti, užlipome ant iš dešinės pusės nuo šlaito nutįsusio sniego-ledo liežuvio.

Šis liežuvis – plyšiuotas ir uždengtas storu sniego sluoksniu. Tačiau net ir popietės metu ėjosi gana sparčiai. Paėjus juo pusvalandį laikantis dešinio krašto, sniego sluoksnis sumažėjo ir ledynas tapo atviras. Išėjome ant akmenimis nusėto lauko, kur išsirišome ryšius, kadangi ledyne plyšių nesimatė.

Dar pusvalandį ėjome ledyno pakraščiu, kol priėjome prie patogaus išėjimo į morenos kišenę. Toliau kelias ir ledynu nėra patogus leistis, nes jame prasideda daubos. Peršokę ledyne prasigraūžusį upelį, nusiėmėme kates ir pasukome į morenos kalvas.

Kelias per šią moreną – lengvai matomas. Kartais jis eina kišene, kartais – plačios keteros viršumi. Akmenys stabilūs, tiesa, einant morena ilgokai išlaikomas aukštis. Pasibaigus ledynui (jis baigiasi (statmena, gal 100 metrų aukščio ledo siena), nuo morenos lengvai nubėgamu smulkiu nuobirynu nusileidome iki upės.

Patariame rinktis būtent šį nusileidimo maršrutą, kadangi einant ledyno viduriu kelyje atsiranda ledo griovų ir lūžių labirintas. Be to, kaip jau minėjome, ledynas baigiasi statmena siena.

Stovyklą įkūrėme maždaug už puskilometro nuo ledyno pabaigos. Ją paskutiniai žmonės pasiekė apie 19 valandą. Oras buvo geras visą dieną, išskyrus tas kelias valandas, kai leidomės nuo perėjos. Tuo metu buvo šiek tiek apsiniaukę, pradėjo pūsti šaltas vėjas – kabinant paskutines kelias virves, rankos šalo jau smarkiai.

Vaizdas nuo viršutinio kairiojo (orografiškai) Oroj ledyno cirko į perėją 100 let gorodu Frunze

Vaizdas nuo Bezymianyų ledyno į 100 let gorodu Frunze perėją

Rugpjūčio 14 diena (Bezymianyų ledyno papėdė – Sarytor ledyno papėdė)

Kėlėmės 7 val. Šiandien buvo suplanuota nueiti iki užmetimo Sarytor ledyno pradžioje.

Iš stovyklos pajudėjome neskubėdami – iš ryto naudojomes progą išsidžiovinti daiktus, virves, miegmaišius. Paskutiniai žmonės iš stovyklos išėjo apie 12 val. Šiaip vertėjo išeiti anksčiau, kadangi kelio iki Sarytor ledyno – ne tiek jau mažai.

Prie vietos, kur palikome užmetimą visi susirinkome apie 18 valandą.

Beveik visą dieną buvo saulėta, tik pavakare kiek apsiniaukė, nukrito keli lietaus lašai.

Užmetimą, kurį sudarė maistas ir benzino atsargos, buvome apkrovę akmenimis. Tačiau tai nesutrukdė kažkokiems žvėrimis (lapėms arba vilkams), nuritinti kelis akmenis ir išdraskyti ant viršaus sudėtus maišus. Iš viso suskaičiavome, jog netekome (buvo išbarstyta bei suėsta) apie 5 kg maisto. Žvėris sudomino dešros, lašiniai, chalva, sūris, sausainiai bei kepta duona. Apmaudžiausia, kad dalis maisto – razinos, avižų dribsniai buvo paprasčiausiai išbarstyti.

Rugpjūčio 15 diena (Sarytor ledyno papėdė – Centrinė Sarytor perėja (klaidinga) (2A, 4641 m))

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Pajudėjome aštuntą. Ledynas buvo akivaizdžiai aptirpęs palyginti su tuo, kurį matėme prieš 9 dienas. Atrodė, jog šiose vietose visą tą laiką apskritai nebūta kritulių, kadangi išėjus į cirką, kuriame storesnis sniego sluoksnis, aiškiai matėme savo ankstesnę brydę.

Taip pat gerokai išplatėjo ir tapo sraunesni ledyno apačioje tekantys upeliai. Todėl ant ledyno reikia stengtis užlipti kuo anksčiau – aštuntą valandą ryto upelis jau buvo tokio pločio, kad jo, jeigu ne keli akmenys esantys viduryje, peržengti paprastai, nesuslāpus kojų, nebūtų galima.

Kates teko užsidėti dar prieš pereinant upelį, nes akmenys upelyje, ant kurių teko statyti kojas, buvo apledėję.

Judėjome Sarytor ledynu Centrinės Sarytor perėjos link. Vėliau paaiškėjo, kad žemėlapyje ir ataskaitose Centrinė Sarytor perėja nurodoma skirtingose vietose. Pasirinkome tą, kuri buvo aprašyta ataskaitose. Ji yra tame pačiame cirke, kaip ir Rytinė Sarytor perėja, tik keliais šimtais metrų dešiniau.

Ledynas buvo išties gerokai aptirpęs, duobės bei grioviai lede pagilėjo. Daugiau sniego atsirado tik ties Piligrimo perėja. Čia teko susirišti į ryšius, nes toliau ledynas jau buvo uždaras.

Tačiau sniegas nebuvo gilus, tad eiti nebuvo sunku. Apie 13 val. sustojome pietauti.

Perėjos šlaitas yra suraižytas stambių plyšių. Beveik iki pat perėjos viršaus užlipome ryšiais, laikydamiesi dešinės (ėjimo kryptimi) pusės. Tik per paskutinį plyšį reikėjo pakabinti trumpą turėklą, nes sniego tiltas atrodė per silpnas, o plyšio kraštas – status. Ant perėjos visi užlipome apie 17:30. Žemiausioje balno vietoje įkūrėme stovyklą. Šioje vietoje nemažai nedidelių, prisnigtų plyšių.

Oras visą dieną buvo geras, tik užlipus ant perėjos pradėjo sparčiai blogėti – pakilo vėjas, ėmė snigti, pustyti.

Aukštis – 4641 m. Turo neradome, o pati perėja sukėlė abejonių, ar tai iš tiesų yra Centrinė Sarytor perėja, pažymėta žemėlapyje, kadangi GPS pagal įvestas koordinatas rodė, kad ji turėtų būti už 400 metrų į pietus.

Vaizdas į Sarytor ledyną: 1 – Rytinė Sarytor perėja; 2 – tikroji Centrinė Sarytor perėja; 3 – užmetimo vieta.

Rugpjūčio 16 diena (nusileidimas į Petrovo ledyną)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Nuo perėjos iškart nesileidome – nutarėme apsižvalgyti ir patikrinti ar abejonės išties turi pagrindo, ir ar mes esame ant Centrinės Sarytor perėjos.

Vienu ryšiu išėjome ketera į pietus pasižvalgyti. Pakilę ketera dar apie keliasdešimt metrų (aukštyr) ir pakeliui neradę turo pastebėjome kitą balną, kuris atrodė labiau panašus į tikrąją Centrinę Sarytor perėją, kuri yra pažymėta Remizovo sudarytame Ak Šijrako žemėlapyje.

Mūsų nuomone, tikroji Centrinė Sarytor perėja yra kitame cirke nei Rytinė. Jeigu žvelgiant nuo Sarytor ledyno į viršų (perėjų link), tai C.Sarytor yra dešiniajame cirke, kuris nuo kairiojo atskirtas smarkiai apledėjusiu gūbriu.

Pastaba – ataskaitų, kurios nurodo Centrinę Sarytor perėjos vietą, autoriai nėra lipę į ją.

Pietavome apie 13 val. ant perėjos. Bebaigiant pietus oras pradėjo sparčiai bjurti – ėmė kristi šlapdriba, užėjo tirštas rūkas. Apie 14:30-15:00 pradėjome leisti. Nusileidimo kelias veda kiek kairiau žemiausios balno vietos esančiu kuluaru (žvelgiant į Petrovo ledyną). Virš šio kuluaro kabo sniego karnizai. Kuliaras iš pradžių yra snieginis-ledinis, vėliau pereina į nuobiryninį.

Pakabinome tris turėklus po 50 metrų ant ledsriegių. Pusė paskutinės virvės jau ėjo per subyrėjusias uolas. Dar vieną 50 metrų turėklą pakabinome ant akmens ant kilpos. Toliau nusileidimas paprastas. Paskutinis žmogus nuėmė kilpą ir nusileido paprastai.

Leidžiantis paskutiniam žmogui, subyrėjusios uolos jau buvo padengtos kelių centimetrų storio sniego sluoksniu. Iš esmės paskutinės virvės galima ir nekabinti – geromis oro sąlygomis nusileidimas nėra sudėtingas ar labai pavojingas – yra tik keli statesni slenksčiai.

Tačiau vienas argumentų, dėl ko kabinome paskutinį turėklą – sniegas bei smarkiai byrantys akmenys. Todėl ir be virvės vienu metu galėtų leisti ne daugiau kaip 2-3 žmonės išlaikydami minimalų atstumą vienas nuo kito.

Ant Petrovo ledyno nusileidome apie 17:30. Įvertinus pakilimą bei nusileidimą šį persivertimą per kalnagūbrį galima laikyti 2A sudėtingumo kategorijos perėja. Tai yra patogesnis kelias iš Sarytor ledyno Rytinės Sarytor perėjos cirko į Petrovo ledyną, kadangi užlipti į ją galima paprasčiau.

Nusileidus ant Petrovo ledyno matomumas sumažėjo iki minimumo – tik retsykliai buvo galima įžiūrėti gretimų kalnagūbrių kontūrus. Todėl paėję kiek toliau į pietus ir pasitraukę saugiu atstumu nuo kalnagūbrio, apie 18 val. sustojome nakvynei.

Tik vakar spėjome pasigrožėti neapsnigtu Petrovo ledynu. Nusileidus daugelis plyšių jau buvo paslėpti sniego.

Centrinė Sarytor perėja iš Petrovo ledyno pusės

Rugpjūčio 17 diena (Petrovo ledynas)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Po valandos papusryčiavome, tačiau oras nesitaisė – snigo ir buvo prastas matomumas, tad teko laukti.

Apie 12-13 val. debesys kiek prasisklaidė, pagerėjo matomumas, tačiau snigti nesiliovė. Pavalgėme pietus ir ėmėme ruoštis.

Perėjos Letaveta link išėjome apie 15:20. Pūtė stiprus vėjas. Petrovo ledynas užsnigtas, daug smulkių plyšių (į kuriuos galima įkišti koją). Didesni plyšiai matosi.

Nakvynei sustojome 18:30 netoli dešiniojo (ėjimo kryptimi) kalnagūbrio šlaito, dauboje, greta upelio.

Rugpjūčio 18 diena (Petrovo ledynas – prisitraukimas prie Letaveta perėjos)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Apie 6 ryto pavalgėme pusryčius, tačiau netrukus nuo Kumtoro pusės (iš „syrtų“) atslinko tirštas rūkas.

Kelis kartus oras praskaidrėjo, tačiau vėl užtraukė debesimis. Kiek geresnis matomumas tapo apie 10:30. Išėjome 11 val.

Nuo nakvynės vietos patraukėme skersai centrinio Petrovo ledyno liežuvio. Teko pereiti kelis didžiulius griovius, kurių apačioje teka upeliai. Keliose vietose kelią pastojo didelių akmenų bei uolienu rūožai.

Įveikiant vieną jų, teko nusiimt kates, išsirišt ryšius.

Apie 12:30 tolimesnį kelią užklojo rūkas, todėl sustojome pietauti. Apie 14:30 oras prasiblaivė ir pajudėjome Letaveta perėjos link.

Iki pirmosios pakilimo pakopos sniego nedaug, plyšių taip pat nepasitaikė. Nakvynei sustojome 18:30 ant pirmosios pakilimo pakopos. Čia prasideda platūs plyšiai. Oras visą dieną buvo labai permainingas.

Rugpjūčio 19 diena (Petrovo ledynas – perėja Letaveta (1B, 4520 m) – Šiaurinis Karasaj ledynas)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Kadangi naktis buvo labai šalta, o vakare neištirpdėme sniego, pusryčiai užtruko – juos valgėme tik 7:30.

Apsidžiovinę daiktus išėjome apie 10 val. Kelias per pirmą pakilimo pakopą plyšiuotas – geriau laikytis kairės (ėjimo kryptimi) pusės – ten plyšiai susiaurėja.

Pradėjus kilti į antrąją pakopą, plyšiai lyg ir baigiasi, tačiau prasideda gilus sniegas. Bet jis kol kas sušalęs ir laiko – kojos sminga iki kulkšnių, ne daugiau. Tik lazdos giliai sulenda. Oras geras, šviečia saulė. Tačiau eiti kiek karštoka – visai nėra vėjo.

Po pietų pajudėjome 13:45. Ant perėjos užlipome apie 14:30. Perėjos balnas – didelis sniego laukas. Turo nėra. Paskutiniame pakilime pasitaikė keletas platesnių plyšių. Prieš pat perėją pradėjo niauktis. Kai užlipome ant perėjos, aplink nieko nebesimatė. Aukštis 4520 m.

Nuo perėjos pradėjome leistis ~15:30. Nusileidimui pasirinkome kelią Šiaurinio Karasaj ledyno viduriu. Jis uždaras, yra plyšių.

Paėjus pusvalandį vėl teko stoti, nes nuo perėjos pusės pasivijo debesis ir matomumas buvo toks prastas, kad nebesimatė kur toliau eiti. Teko palaukti apie valandą.

Nakvynei sustojome apie 18:00. Šiaurinis Karasaj ledynas yra labai plyšiuotas, vėliau jame atsiranda daugybė daubų.

Rugpjūčio 20 diena (Šiaurinis Karasaj ledynas)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Laimei, vakar negiliame plyšyje aptikome skysto vandens. Bet ir jam užvirti prireikė pusantros valandos. Šaltis – nerealus. Pirmą kartą šiame žygyje iš vidaus apšarmojo palapinė ir visi palubėje buvę daiktai.

Spėjame, kad prieš pasirodant saulei, temperatūra galėjo būti gerokai mažesnė nei -25 laipsniai. Be to, nuo perėjos pusės pučia šaltas vėjas.

Iš nakvynės vietos išėjome 9:30. Einame beveik pačiu ledyno viduriu. Tačiau tai – ne geriausias kelias. Vertėjo rinktis dešinę jo pusę. Iš pradžių ten ledynas eina aukštai, tačiau jame nesimato tiek daug daubų ir griovių, kiek jų yra ledyno viduryje. Šio varianto nesirinkome, nes baiminomės, kad dešinysis ledyno kraštas gali pasibaigti ledokričiu.

Pietauti sustojome ~12:30 Šiaurinio Karasaj ledyno ir dešinio šlaito (orografiškai) kišenėje, prie ledyno atšakos, kuri veda į viršutinį ledyno cirką su Šiauriniu Bordu ledynu besijungiančiu neįvardyta perėja.

Į šį cirką planuojame užlipti ir įkopti į vieną viršūnę, kuri žemėlapyje neturi vardo. Taip pat – per bevardę perėją persiversti į Šiaurinį Bordu ledyną. Oras iki pietų šiandien labai geras.

Š.Karasaj ledynas yra smarkiai nutirpęs ir gerokai sutrumpėjęs. Čia jis beveik baigiasi, nors pagal žemėlapi dar turėtų tęstis 4-5 kilometrus. Iš pietų vietos išėjome 14:30.

Dešinioji ledyno atšaka į viršutinį cirką kyli staigiai – keliomis stačiomis pakopomis. Po to ledynas tampa lėkštas ir uždaras, nes prieš tai kelias dienas snigo. Čia susirišame į ryšius. Kiek paėję lėkštu ledynu apie 18:30 sustojame nakvoti. Rytoj planuojame radialinį įkopimą į nepažymėtą viršūnę ant keteros, kuri skiria Šiaurinį ir Pietinį Bordu ledynus.

Šiaurinis Karasaj ledynas

Rugpjūčio 21 diena (radialinis įkopimas į Meteorologov viršūnę (1B*-2A))

Iš stovyklos išėjome 9:15. Iškart einame ryšiais. Neskubėdami iki 11:15 užlipome ant keteros (4631 m). Ja einant vakarų, šiaurė vakarų kryptimi, ketera ima siaurėti, o jos šlaitai – statėja. Virvių kabinti nereikia, eįjome ryšiais. Tačiau paskutiniai keli šimtai metrų eina siaura ketera stačiais kraštais, kurių dešinysis (ėjimo kryptimi) – kabantis karnizas.

Viršūnė sudaryta iš dviejų pikų – pirmasis, esantis piečiau, yra kiek žemesnis. Kildami iš pietų pusės pirmiausia priėjome žemesnijį. Čia sukrovėme turą, numanomą viršūnę pavadinę Pietine Ažuolo. Tačiau užlipę ant antrojo (4784 m.) radome sukrautą turą ir raštelį. Jį paliko 1983 metų vasario 18 dieną trys meteorologai, kurie įkopė į ją pirmą kartą ir pavadino Meteorologov.

Nuo viršūnės nusileidinėjome toliau ketera, ant perėjos. Ketera plati – ja patogiau ir paprasčiau būtų kopti į viršūnę. Į stovyklą nusileidome ~16:20. Pakilimas į viršūnę nuo perėjos, einant ketera yra lengviausias maršrutas į viršūnę. Tiesa, ši ketera yra keliose vietose perrėžta plačių plyšių. Šis maršrutas atitiktų 1B sudėtingumo kategoriją.

Tuo tarpu mūsų praeitas maršrutas prilygsta 1B*-2A kategorijai. Oras visą dieną buvo geras. Dangus buvo debesuotas, tačiau sniego gavome tik nusileidę ant perėjos. Vėliau oras pagerėjo, tačiau neilgam. Iš esmės, oro sąlygos eiti netrukdė.

Kelias iš Šiaurinio Karasaj ledyno į Šiaurinį Bordu ledyną. Pažymėta: kairėje – Meteorologov viršūnė, dešinėje – neįvardyta perėja, kurią pavadiname Ažuolo vardu.

Rugpjūčio 22 diena (persivertimas į Šiaurinį Bordu ledyną per nepažymėtą perėją (1B*, 4550 m) – Kumtor ir Šiaurinės Bordu upių santaka)

Budintieji kėlėsi 5 ryto. Išėjome apie 8:30. Ant perėjos užlipome per valandą. Sniego pluta laikė, tad sunku nebuvo. Tik paskutinis kilimas į perėją yra nugairintas ledo šlaitas ir status. Jį įveikinėt reikia einant zigzagais. Einame susirišę ryšiais. Perėjos balnas platus, snieginis, tačiau viduryje jo stūkso akmuo.

Ant jo radome turą, tačiau jis buvo tuščias. Spėjame, kad jį galėjo sudėti tie patys meteorologai, kurie 1983 metais užlipo į Meteorologov viršūnę. Per tiek laiko raštelį galėjo išpūsti vėjas.

Į perėją lipome pirmojo įkopimo būdu, tad ture palikome savo raštelį ir perėją pavadiname Ažuolo vardu.

Nusileidimas nuo perėjos – status ledo-sniego šlaitas, keliose vietose perrėžtas platokais, užnigtais plyšiais. Kadangi sniego pluta dar laikė, tai ryšiais nusileidome pakankamai greitai. Stataus šlaito aukštis – iki 150 metrų. Vėliau ledynas lėkštėja.

Ši perėja, mūsų nuomone, galėtų būti įvertinta kaip 1B*-2A kategorijos. Aukštis 4550 m.

Ledynu leidomės ryšiais. Jis uždaras. Iš pradžių ėjome viduriu. Paskui, ties nuo dešinėsios keteros išiliejančio ledo liežuvio, laikėmės dešinės pusės, kur nuo perėjos matėsi, jog ten plyšių yra mažiau.

Nuo ledyno nuėjome apie 12 valandą ir sustojome pietauti. Ledynas yra kiek trumpesnis, nei pažymėta žemėlapyje. O tolimesnis slėnis atrodo jau paliestas aukso ieškotojų – nenatūraliai lygus, apvalokas dešinysis šlaitas.

Leidomės dešiniu juo Š.Bordu upės krantu. Kumtoro upę kirtome kiek dešiniau Š.Bordu ir Kumtoro santakos esančiu tiltu. Jis tvirtas, matėme, kaip juo važiuoja mašinos.

Perėję tiltą pasukome keliu į kairę ir stovyklą įrengėme prie netoliese esančio ežerėlio. Nakvynei sustojome 18 val.

Ant neįvardytos perėjos, vedančios iš Šiaurinio Karasaj į Šiaurinį Bordu ledyną. Ją pavadiname Ažuolo vardu.

Vaizdas į perėją iš Šiaurinio Bordu ledyno

Rugpjūčio 23 diena (poilsio diena)

Šiandien – poilsio diena. Kryžkelės, kurią lyg ir nurodė I.Chaninas – nebėra. Iš piemens ir medžiotojo sužinojome, kad el.pastotė, kurią minėjo I.Chaninas, yra prie Kumtoro kombinato užkardos. Nurodė ir atstumą – 30 kilometrų.

Rugpjūčio 24 diena (Kumtor ir Šiaurinės Bordu upių santaka – el.pastotė (automobiliu))

Kelėmės 5 ryto. 7 išėjome pagrindinio Kumtoro kelio link. Apie 8:30 mus pasivijo geologų UAZ'ikas, kuris atvirame kėbule mus nuvežė iki I.Chanino nurodytos el.pastotės. Nuo Kumtoro ji yra pagrindiniu keliu žemyn 25 km. I.Chanino vachta atvažiavo laiku – 13:30 (buvome sutarę 13-14 val.). Pasirodo, susitikimo taškas ir buvo ši el.pastotė.

Išvados

Pagrindinis žygio tikslas buvo pamatyti kuo daugiau Ak Širako. Nors dėl nepalankių oro sąlygų nepavyko nueiti viso suplanuoto maršruto, perėjome išties didelę dalį šio rajono. Pirmoje žygio dalyje teko atsisakyti Osypnoj perėjos, kadangi iš Džamansu ledyno į Solnečnyj greičiau yra patekti apeinant atšaką, kurioje yra Osypnoj, nei per ją lipant. Iš Džamansu pusės Osypnoj perėjos šlaitas – status ir aukštas šlaitas, padengtas smulkia morena.

Pritrūkus laiko (dėl blogų oro sąlygų teko kelias dienas laukti prie V.Zolotariova perėjos), atsisakėme Pilgrim perėjos. Teko atsisakyti bandymo įkopti į 5125 viršūnę. Vietoje to buvo pasirinktas maršrutas per Šiaurinį Karasaj ledyną ir įkopimas į nepažymėtą viršūnę bei perėją, vedančią į Šiaurinį Bordu ledyną.

Klimato sąlygos labai atšiaurios, žygis ilgas (24 dienos), bene pusė nakvynių buvo ant ledyno ir aukštai, tad keletą mėnesių prieš žygį pradėtos intensyvus pasiruošimas (ilgos krosno distancijos, kalnų turizmo technikos treniruotės, keli bendri žygiai Lietuvoje) labai pagelbėjo.

Pastaba. Šio žygio ataskaitą, maistinininko, finansinininko ataskaitas, GPS duomenis, fotoalbumą ir fotoataskaitą bus galima rasti KTU ŽK „Ažuolas“ interneto svetainėje www.azuolas.org.